INTERNATIONAL JOURNAL OF LAW: **"LAW AND WORLD"**
Septemper 2021 (№19). Volume 7; Issue 4; Page No. 6-29
https://doi.org/10.36475/7.4.1
www.lawandworld.ge
ISSN: 2346-7916 (Print); ISSN: 2587-5043 (Online)

COMPARISON OF SUBROGATION WITH CESSION AND REGRESSION

Giorgi Kumsiashvili
Bachelor of ilia state university, Master's Student at Ilia State University, Lawyer at law company "martali"

Ketevan Chkhaidze
Bachelor of ilia state university, Master's Student at Ilia State University, Lawyer at "safety consulting services"

ABSTRACT

The purpose of this article is to present one of the most problematic issues in the Civil Code of Georgia, which is manifested in the confusion of the institution of subrogation in insurance law with such institutions as cession and the condition of regression.

They are close in content to each other, and this fact makes it difficult to see differences between them. Seeing the difference in content between them has not only theoretical but also practical significance, as each institution is characterized by a different legal outcome, and in each specific case the proper qualification of the relationship is crucial.

One of the most practical different legal consequences of the given institutions is revealed in the different terms of the statute of limitations. For example, until 2012, it was unknown to the Georgian court that the statute of limitation of a subrogation starts from the period when the insurer has the right to claim damages against the insurance underwriter. Before then, it was an unknown fact that, different from regression, only legal relationship is established with one obligation in subrogation.

In this article, we have discussed the distinctive features of subrogation, cession, and the condition of regression, and the accompanying legal consequences. We have discussed the decisions of the Supreme Court of Georgia, which discuss the differences in the content and results of the above-mentioned institutions. As a result, it was revealed that the practice of the Civil Court of Georgia before 2012 was unknown about the institution of subrogation, which is a really significant problem. It can be said that a uniform practice of the Supreme Court has been established at the Subrogation Institute and the problems that existed before have been solved.

KEYWORDS: Insurance, Compare, Problems

INTRODUCTION

The use of insurance law is also increasing over time. There is a growing tendency for the origin of the insurance relationship in everyday life. That is why it is important to understand the essence of insurance law. It is closely related to economic and social relations. The development and increasing use of this field contributes to the diversity of practices, which show the gaps in the legislation. Economic principles are particularly clear in insurance law, which also affects the state of society.

The Civil Code of Georgia provides for the doctrine of subrogation, but this term is not used. The legislature refers to the relationship as the right to claim damages from a third party, which is a problematic. The Civil Code provides institutions with similar content, such as regression and cession. In these cases the terms that would make the relationship clearer are not used. In the absence of a term, the risk of confusion increases. That is why it is important to understand the purpose of each of them. This is necessary not only to show the theoretical difference, but also practical. Subrogation, cession, and regression are remedies. In legal relations, we have three parties who have certain rights and responsibilities. Court decisions also reflected the need to differentiate relationships. The term "subrogation" was first used by the Supreme Court of Georgia in 2012. He also drew the line between the doctrine of subrogation and regression. In this regard, it is important to focus on the consequences of legal relationships in the wake of differences, where the calculation of time of limitations is of particular practical importance.

Although the common and distinguishing signs of subrogation, regression, and cession have been discussed in the legal literature and practice, the problem has not been eliminated and the threat of relationship confusion is still relevant today.

The aim of the present study is to clearly distinguish between obligation-legal relationships. To do this, it is important to characterize each institution in terms of their specifics, in order to clarify the content of the relationship. At the same time, it is important to consider their similar features, as well as the distinguishing factors that are necessary, both theoretically and practically, since it leads to different legal consequences.

THE CONCEPT OF INSURANCE LAW

Insurance law dates back to ancient times and it was formed when statehood and civilization emerged[1]. Under the insurance contract, the insurer undertakes to claim damage the insured in case of realization of the insured event.[2] Damages can even be caused by encroachment on non-property and property interests, which can be subject to compensation.[3] Through the insurance contract, the insurer maximizes the prevention of the expected harmful factors.[4] In the doctrine of law, the insurance contract is also referred to as a measure to secure damages.[5] Insurance contract can be of different types (property, personal, civil liability), but each has the purpose of restoring the original condition.[6] Through it, the insurer compensates the damage caused in a short period of time, thus avoiding lengthy court proceedings against the person who caused the damage.[7]

The insurance relationship with other institutions also includes subrogation,[8] However, the Civil Code does not recognize such a term[9] Which indicates a flaw in the institute. Subrogation means the replacement of one person by another[10] Which reveals its transport function.[11] The institution of subrogation is closely related to cession and regression, which often causes even terminological confusion in many

1 Verulava, T., 2013. History of Insurance. Tbilisi. Ilia State University Publishing House. p. 2.

2 A. Martin, E., 2001. Oxford dictionary of law. Fifth edition. Published by. oxford university. p. 256.

3 Vashakidze, G., 2010. Complicated Obligation System of the Civil Code. Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 193.

4 Amiranashvili, G., 2011. Inadmissibility of the right of subrogation. Student Law Journal. p. 9. Tsiskadze, M., 2001. Commentary on the Civil Code of Georgia. Publishing House "Law". p. 106.

5 Iremashvili, K., 2016. Commentary on the Civil Code. Article 799. Tbilisi. p. 2. [19.04.2020]. www.gccc.ge

6 Iremashvili, K., 2016. Criteria of legal ratio of parties in insurance relations. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House. p. 44.

7 Dolden, E., Richardson, D., 2015. Practical and substantive aspects of subrogation. Published by Dolden wallace folick (LLP). p. 11-12.

8 Imnadze, K., 2019. Separation of subrogation from compensation and cession by regression. Tbilisi. Ivane Javakhishvili State University Publishing House. p. 6.

9 Motsonelidze, N., 2014. Separation of subrogation from regression and cession. Tbilisi. Law Journal, N1. p. 158.

10 Robinson, A., 2006. Subrogation. p. 3.

11 Meskhishvili, K., 2020. Current issues of private law. Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 71.

people.[12] The right of operation of law may arise by law (cessio legis)[13] And the person entitled to recourse is given the opportunity to claim reimbursement for the expenses incurred due to the fulfillment of another's obligation.[14] Consequently, it is difficult to see the differences between them and subrogation. In the following chapters we will discuss the mentioned institutions and offer the legal and practical issues of their separation.

SUBROGATION

The term "subrogation" is used in the modern legal literature to mean substitution.[15] It involves the process by which an insurer can claim a third party for damages as a result of its fault.[16] The existence of the institution of subrogation is not foreign to Georgian law, although the term "subrogation" is not used to describe this relationship.[17] The relationship defined by Article 832 of the Civil Code of Georgia is known as a claim for damages from a third party,[18] Which in its content is an institution of subrogation.[19] Subrogation is based on the principles of reparation for damages, restoration of the original condition and prohibition of making a profit.[20]

Under the institution of subrogation, the insurer can compensate the damage through the insured.[21] In turn, the insurer has the right to claim against a third party after it has reimbursed the insured for damages.[22] The Supreme Court of Georgia refers to the transfer of the right of claim in the relationship provided for in Article 832 by the principle of subrogation.[23] As a result, the statute of limitations for claiming damages against the insurer is extended in the same way as it was for the insured.

Subrogation can arise on the basis of a contract or law.[24] Article 832 of the Civil Code of Georgia is a form of legal subrogation.[25] Unlike the Civil Code of Georgia, the term subrogation is used in the Civil Code of the Russian Federation.[26] In the United States and the United Kingdom, subrogation is described as a change of right in which one party replaces the other and is empowered to claim damages from the thitd party.[27] According to the Civil Code of Georgia if the right of the policyholder to claim damages concerns family members living with him/her, the right may not be transferred if the family member has intentionally caused the damage.[28] The opinion expressed in the legal literature, according to the provision of the article contains a technical defect, the word “no” is omitted and it should be formulated as follows: When a family member did not intentionally cause harm.[29] Existing flawed edits allow for misinterpretation.

Despite the shortcomings of the existing institution, it is important to understand the doctrine of subrogation, since insurance relationships are constantly evolving. That is why we need to see its similarities and differences with other institutions.

12 Motsonelidze, N., 2015. Subrogation as a means of satisfying the insurer's claim. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House. p. 120-121.

13 Civil Code of Georgia. Article 207. [19.04.2020]. www.matsne.gov.ge – Rusiashvili, G., Sirdadze, L., Egnatashvili, D., 2019. Commodity law (collection of cases). Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 408.

14 Rusiashvili, G., 2020. Reform proposal of the law of unjust enrichment. Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 90-91.

15 Motsonelidze, N., 2015. Subrogation as a means of satisfying the insurer's claim. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House. p. 17.

16 A. Martin, E., 2001. Oxford dictionary of law. Fifth edition. Published by oxford university. p. 483.

17 Motsonelidze, N., 2014. Separation of subrogation from regression and cession. Tbilisi. Law Journal, N1, p. 158.

18 Civil Code of Georgia. Article 832. [23.04.2020]. www.matsne.gov.ge

19 Amiranashvili, G., 2011. Inadmissibility of the right of subrogation. Student Law Journal. p. 20.

20 Imnadze, K., 2019. Separation of subrogation from compensation and cession by regression. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House. p. 25.

21 Iremashvili, K., 2016. Commentary on the Civil Code. [23.04.2020]. Article 832. Tbilisi. p. 1. www.gccc.ge

22 Amiranashvili, G., 2011. Inadmissibility of the right of subrogation. Student Law Journal. p. 21.

23 Judgment of the Supreme Court of Georgia of September 5, 2012 (Case NAS-581-549-2011).

24 Imnadze, K., 2019. Separation of subrogation from compensation and cession by regression. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House. p. 19.

25 Motsonelidze, N., 2014. Separation of subrogation from regression and cession. Journal of Law, N1, p. 178-179.

26 Amiranashvili, G., 2011. Inadmissibility of the right of subrogation. Student Law Journal. p. 20.

27 Kozubovska, D., 2010. Subrogation in insurance: theoretical and practical aspects. Vilnius. p. 16.

28 Civil Code of Georgia. Article 832. [24.04.2020]. www.matsne.gov.ge

29 Iremashvili, K., 2016. Commentary on the Civil Code. [24.04.2020]. Article 832. Tbilisi. p. 1. www.gccc.ge

INSTITUTION OF ASSIGNMENT OF CLAIM

Under a contract of assignment of claim, the creditor assigns his claim to the third party.[30] The debtor's consent was required for the valid claim,[31] later the cession became possible even without his consent.[32] The assignment of claim may be by contract or by law[33]. The creditor is replaced by a cession agreement between the claim holder (assignor) and a third party (assignee).[34] The common sign of subrogation and cession is the transfer of the right of claim from one person to another, which makes it difficult and problematic to see the difference between them.[35] The old creditor is replaced by a new creditor not by contract, but by the force of law (ibso jure).[36] Article 832 is the legal form of assignment of claim.[37] An example of legal cession is often encountered in the legal literature as subrogation.[38] Nevertheless, subrogation transfers to the insurer the right of claim that the insured has over the third party.[39]

Cession is an abstract and disposable transaction because as a result of the creditor replacement, the right to claim the assignment passes to the assignee.[40] An exception to the general rule is the transfer of a mortgage right, which, by its accessory nature, cannot be transferred to a new creditor without a principal claim.[41] A request for security may be granted, which is referred to in Georgian court practice as a secured cession.[42] This is the case when the cession serves the purpose of securing the performance of the obligation.[43] We find a completely different model in France, because the concept of transfer of obligation is foreign to them and cession is considered as a field of contract law, which requires a contractual agreement.[44] Unlike in France, the German Civil Code recognizes the institution of assignment of claims and the possibility of transferring a claim from a cedant to a concessionaire[45] as it is in Georgia. Unlike a contract cession, a legal cession is characterized by the transfer of the claim not in full, but only in the part (to the extent) in which part (in what volume) the person fulfills the obligation to the creditor.[46] A prerequisite for the origin of the right to claim under the law is the existence of a law that provides a legal basis for the claim (cessio legis).[47] The legal basis of cessio legis exists in article 832[48] but the existence of subrogation has been overlooked in the Civil Code for a long time.

30 Proprietary effects of the assignment of claims (The impact of future regulation in the land registry). 2019. General assembly. Brussels. p. 4. https://www.elra.eu/wp-content/uploads/2019/06/Gabriel-Alonso-Colegio-de-Registradores-de-Espana-Draft-Regulation-on-law-applicable-to-the – third-party-effects-of-assignments-of-claims-The-Impact-for-Land-Registries-.pdf – Decision of the Supreme Court of December 4, 2019 (Case No. AS-559-2019).

31 Zoidze, B., 2002. Georgian Commodity Law. Tbilisi. Science Publishing House. p. 190.

32 Akhvlediani, Z., 1999. Commentary on the Civil Code of Georgia (Book 2). Tbilisi. Law Publishing House. p. 140.

33 Shotadze, T., 2014. Commodity Law. Tbilisi. Meridian Publishing House. p. 190.

34 Totladze, L., 2018. Commentary on the Civil Code (Book 2). Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 182-183.

35 Motsonelidze, N., 2014. Separation of subrogation from regression and cession. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House. Journal of Law. N1. p. 167.

36 Kozubovska, D., 2010. Subrogation in insurance: theoretical and practical aspects. Vilnius. p. 9-10.

37 Iremashvili, K., 2016. Commentary on the Civil Code. Article 832. Tbilisi. p. 2. [20.04.2020]. www.gccc.ge

38 Darjania, T., 2012. Secured Cession and Debtor Guarantee. Student Law Journal. Tbilisi. Publisher "GIZ". p. 68.

39 Decision of the Supreme Court of Georgia of September 5, 2012 (Case NAS-581-549-2011).

40 Imnadze, K., 2019. Separation of subrogation from compensation and cession by regression. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House. p. 49.

41 Chanturia, L., 2012. Credit Security Law. Tbilisi. Law Publishing House. p. 95 – A. Martin, E., 2001. Oxford dictionary of law. Fifth edition. Published by oxford university. p. 401.

42 Decision of the Supreme Court of Georgia of October 19, 2010 (Case NAS-379-352-2010).

43 Kropholler, I., 2014. German Civil Code (Study Commentary). Tbilisi. GIZ Publishing House. P. 277.

44 Chechelashvili, Z., 2008. Assignment of demand and transfer of debt. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House. p. 25.

45 Chachanidze, E., (Editor)., Darzhania, T., (Editor)., 2019. German Civil Code (BGB). Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 102 – Kropholler, I., 2014. German Civil Code (Study Commentary). Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 287.

46 Meskhishvili, K., 2020. Current issues of private law. Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 72.

47 Shotadze, T., 2014. Commodity Law. Tbilisi. Meridian Publishing House. p. 191.

48 Civil Code of Georgia. Article 832. [20.04.2020]. www.matsne.gov.ge

CONDITION OF REGRESSION

Unjust enrichment (legis actio per condictionem) originates from Roman law and its main purpose is the obligation of an unjustly enriched person to return to an authorized person unjustly received.[49] Therefore, a person who has received a goods without a legal basis is obliged to return it to the authorized person.[50] Private individual or legal entity is unjustly enriched if it has received or saved anything without a legal basis.[51] For continental law countries, unjust enrichment is considered part of the law of obligation[52] as well as in Georgia. The norms of unjust enrichment are subsidiary, therefore their use is possible only if another norm does not regulate a specific relationship.[53]

Fulfillment of another's obligation by a person gives rise to a right of regression.[54] It (Regressus) is a Latin word and means payment claim,[55] However, we can not use regression if it is possible to return by other means, due to its subsidiary nature.[56] Fulfillment of a Third Party Obligation A contingent liability arises because third party property is saved without a legal basis.[57] The scope of the condition of regression includes the payment of the nominal value of the claim by an unreasonably enriched person.[58] A regression liability arises after the performance of a principal obligation performed by an authorized person instead of a debtor.[59] The condition of regression is substantially similar to subrogation,[60] Which is why it often happens that they are confused and it is quite difficult to see the difference. Subrogation can be seen as a means of avoiding unjust enrichment,[61] Because the liable person (whose actions caused the damage) would be released from the damages and thus unjustifiably save the legal goods.

COMPARATIVE ANALYSIS OF SUBROGATION AND CESSION

Institutions of subrogation and cession refer to the transfer of the right of creditor claim to a third party, despite the differences between them is often confused.[62] In case of subrogation, the claim is transferred to a new creditor by force of law.[63] The change of creditor takes place on the basis of a transaction at the time of regression of cession.[64] The basis of the legal relationship is one of the main differences between these institutions.[65] In the Civil Code of Georgia we find examples of legal cession, which are equated with subrogation in the legal literature.[66] Article 207 of

49 Schnittger, H., Shatberashvili, L., Comments on the Civil Code. Article 976. [23.04.2020]. www.gccc.ge

50 Weinrib, E., 2005. Restoring restitution (book review). Puplished by Cambridge University. p. 863-864. [23.04.2020]. https://pdfs.semanticscholar.org/0b93/fa39336cee697355c67a5b59b7830f6f76e3.pdf?_ga=2.157259070.445622018.1587650365-2139241803.1587650365 – Schnittger, H., Shatbokh. Article 986. Tbilisi. p. 2. [23.04.2020]. www.gccc.ge

51 Long, R., Avalon, A., 2018. The doctrine of unjust enrichment. Published by long international. [23.04.2020]. p. 1. http://www.long-intl.com/articles/Long_Intl_The_Doctrine_of_Unjust_Enrichment.pdf

52 Stevens, R., When and why does unjustified enrichment justify the recognition of proprietary rights. [23.04.2020]. p. 919. http://www.bu.edu/law/journals-archive/bulr/documents/stevens.pdf

53 Bichia, M., 2016. Legally Obligatory Relationships. Tbilisi. Bona Causa Publishing House. p. 154 – Decision of the Supreme Court of Georgia of December 20, 2019 (Case NAS-1021-2019).

54 Shengelia, R., 2001. Commentary on the Civil Code of Georgia (Book IV, Volume 2). Tbilisi. Samartali Publishing House. p. 370.

55 Imnadze, K., Separation of subrogation from compensation and cession by regression. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House. p. 31.

56 Rusiashvili, G., 2020. Reform proposal of the law of unjust enrichment. Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 90.

57 Decision of the Supreme Court of Georgia of March 22, 2019 (Case NAS-1298-2018).

58 Rusiashvili, G., 2020. Reform proposal of the law of unjust enrichment. Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 94.

59 Motsonelidze, N., 2015. Subrogation as a means of satisfying the insurer's claim. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House. p. 122-123.

60 Kozubovska, D., 2010. Subrogation in insurance: theoretical and practical aspects. Vilnius. Published by Mykolas romeris university. p. 22-23.

61 Amiranashvili, G., 2014. Claim for damages from a third party. Georgian Bar Association Magazine "Lawyer", N2. Tbilisi. Miniature Publishing House. p. 68.

62 Motsonelidze, N., 2015. Subrogation as a means of dividing the insurer's claim. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House, p. 130.

63 Iremashvili, K., 2016. Commentary on the Civil Code. Article 832. Tbilisi. p. 2. [28.04.2020]. www.gccc.ge

64 Akhvlediani, Z., 1999. Commentary on the Civil Code of Georgia (Book 2). Tbilisi. Law, p. 140.

65 Amiranashvili, G., 2011. Inadmissibility of the right of subrogation. Student Law Journal. p. 21 – Judgment of the Supreme Court of Georgia of June 22, 2016 (Case NAS-380-364-2016).

66 Meskhishvili, K., 2020. Current issues of private law. Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 71-72.

the Civil Code of Georgia refers to legal cession.[67] The Civil Code provides a number of examples of cesio legis, including the institution of waiver of claims under Article 372.[68] The existence of cessio legis makes it difficult to separate it from subrogation.

Cession is a form of abstract transaction in which the assignment of a claim does not depend on the legal basis – the cause of the cause.[69] At the time of assignment of claim, we encounter the principle of abstraction, according to which the main contract may be void, although it will not affect the validity of the concession.[70] In the case of subrogation, the authenticity of the cause is the determinant of the authenticity of the existing obligation-legal relationship, which is another major distinguishing mark.[71]

Under Georgian law, the terms "subrogation" and "cession" are not used to describe these legal relationships.[72] That is why, despite this difference, the risk of confusing relationships increases in the absence of terms.

During the cession, when the creditors change, the whole transfer of power takes place, at which time the old creditor leaves the obligation-legal relationship.[73] Article 827 of the Civil Code of Georgia defines the possibility of reduced and incomplete insurance.[74] Withdrawal of the old creditor (insurer) from the obligation-legal relationship when conceding a claim for subrogation may pose a problem if the insurer has not fully satisfied its claim.[75] He will not be able to get the same amount of money he actually needs to get. It is in this aspect that the different nature of these legal relationships (subrogation and cession) is evident.

The content of subrogation and cession is determined by the transfer of the right of claim, which is why the existing obligation-legal relations are often considered as identical relations in the legal literature and practice.[76] The above examples show that the institutions of subordination and regression actually have a different legal nature and it is important to understand their specifics.

COMPARATIVE ANALYSIS OF SUBROGATION AND REGRESSION

Article 832 of the Civil Code describes the relationship of subrogation.[77] It involves the relationship of three subjects,[78] Which is why they are so similar to each other and for a long time it was even impossible to see the difference. In both cases the debtor is released from the obligation to the original creditor and the latter is replaced by another creditor.[79] Both institutions of the Civil Code represent the prevention of unjust enrichment of the debtor.[80] Through subrogation, the insurer can only claim damages from a third party if the insurer has the right to claim against a third party.[81]

One of the fundamental distinguishing marks between subrogation and regression is that the condition of regression is derived from an existing obligation-legal relationship (we have two obligations-legal relationship in the face), while subrogation is based on a single obligation-legal relationship.[82] In this case, we are not dealing with the right of recourse, but with the change of creditor into a tortious obligation, while the essence of the obligation itself remains unchanged.[83] In the case of regression, a new

67 Civil Code of Georgia. Article 207. [29.04.2020]. www.matsne.gov.ge

68 Totladze, L., 2018. Commentary on the Civil Code (Book 2). Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 197.

69 Chechelashvili, Z., 2008. Assignment of demand and transfer of debt. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House. p. 40.

70 Zoidze, B., 2002. Georgian Commodity Law. Tbilisi. Science Publishing House. p. 193.

71 Imnadze, K., 2019. Separation of subrogation from compensation and cession by regression. Tbilisi. Ivane Javakhishvili State University Publishing House. p. 51.

72 Motsonelidze, N., 2014. Separation of subrogation from regression and cession. Journal of Law, N1, p. 166.

73 Motsonelidze, N., 2015. Subrogation as a means of dividing the insurer's claim. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House, p. 135.

74 Civil Code of Georgia. Article 827. [29.04.2020]. www.matsne.gov.ge

75 Motsonelidze, N., 2014. Separation of subrogation from regression and cession. Journal of Law, N1, p. 172.

76 Meskhishvili, K., 2020. Current issues of private law. Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 71.

77 Tsiskaradze, M., 2001. Commentary on the Civil Code of Georgia (Book 2). Tbilisi. Law Publishing House. p. 153.

78 Schnittger, H., Shatberashvili, L., Comments on the Civil Code. Article 832. [29.04.2020]. www.gccc.ge

79 Rusiashvili, G., 2020. Reform proposal of the law of unjust enrichment. Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 91.

80 Amiranashvili, G., 2011. Inadmissibility of the right of subrogation. Student Law Journal. p. 20.

81 Insurance law and pracice. 2014. Published by: The institute of company secretaries of India. p. 18. www.icsi.edu

82 Motsonelidze, N., 2015. Subrogation as a means of meeting the insurer's claim. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House. p. 122-123.

83 Decision of the Supreme Court of Georgia of February 17,

obligation-legal relationship arises.[84] It should be noted that if the insured refuses to pay damages from a third party, then the insurer is also released from the obligation to pay.[85] The Supreme Court of Georgia has come to the conclusion that in case of subrogation the right of the insured passes to the insurer and is replaced, at which point it makes no sense to use the condition of regression.[86]

Despite the change of the person entitled to the claim when the claim is granted, the statute of limitations remains unchanged,[87] And during subrogation, in contrast to regression, the flow of the statute of limitations will continue.[88] By transferring a claim, the creditor may receive a natural, unenforceable claim at the time the claim is due to its statute of limitations,[89] Which does not take place during subrogation. In case of regression, after the tortious obligation, a new obligation arises, therefore, one obligation is replaced by another, and in the case of subrogation, the obligation is unchanged.[90] It is noteworthy that according to the case law of the Supreme Court of Georgia, the approach of Article 129, Part 3 of the same Code is used to calculate the statute of limitations, which means that the statute of limitations is calculated in each case.[91] For example, the court extended the one-year statute of limitations to subrogation under the contract of carriage and explained that Article 699 of the Civil Code provided for a special period and that it should be given priority.[92]

The problematic issue is well illustrated by the fact that the term "subrogation" did not exist until 2012 and its meaning was foreign. After its discovery, the difference between the institutions of the Civil Code (subrogation, cession, regression) and the different legal consequences between them became clear.

CONCLUSION

The aim of the study was to distinguish between subrogation, regression, and cession. We first reviewed the characteristics of each institute. We have identified common signs that put us at risk of confusion. First of all, it is important to note that all three legal relationships are a form of reverse. In each relationship, there are three parties whose powers constitute the content of the relationship. According to the Civil Code, the terms "subrogation", "cession", "regression" are not used. In the legal literature or case law, there is a description of these legal relationships and the distinguishing marks that we talked about in the article.

The term "subrogation" was first used by a court in a 2012 decision. Also, in the decision or legal literature, the focus is on the origins of cession and subrogation. The relationship defined in Article 832 of the Civil Code arises by force of law, and in the case of cession the legal basis is a transaction. However, we also find examples of legal cession in the Civil Code, which makes it difficult to see the difference between them. Another important difference between subrogation and cession is the effect of the cause on the legal transaction of liability, which we have discussed in the article.

On the difference between subrogation and regression, the Supreme Court clarified that in subrogation there is one obligation-legal relationship, and in regression – two obligation-legal transactions. This, in turn, affects the calculation of the statute of limitations that was considered during the study.

Consequently, at first glance, there are three legal institutions that have commonalities, which is why even today their content is often confused, and the purpose of the article was to show the differences between the given institutions.

2012 (Case NAS-663-624-2011).

84 Motsonelidze, N., 2014. Separation of subrogation from regression and cession. Journal of Law, N1, p. 161.

85 Iremashvili, K., 2016. Commentary on the Civil Code. Article 832. Tbilisi. p. 5. [29.04.2020]. www.gccc.ge

86 Imnadze, K., 2019. Separation of subrogation from compensation and cession by regression. Tbilisi. Ivane Kavakhishvili Tbilisi State University Publishing House. p. 34 – Decision of the Supreme Court of Georgia of September 5, 2012 (Case NAS-581-549-2011).

87 Decision of the Supreme Court of Georgia of April 15, 2016 (Case NAS-80-77-2016)

88 Motsonelidze, N., 2014. Separation of subrogation from regression and cession. Journal of Law, N1, p. 163 – Decision of the Supreme Court of Georgia of 5 September 2012 (Case NAS-581-549-2011).

89 Meskhishvili, K., 2020. Current issues of private law. Tbilisi. GIZ Publishing House. p. 70.

90 Amiranashvili, G., 2011. Inadmissibility of the right of subrogation. Student Law Journal. p. 21.

91 Imnadze, K., 2019. Separation of subrogation from compensation and cession by regression. Tbilisi. Ivane Kavakhishvili Tbilisi State University Publishing House. p. 40-41.

92 Decision of the Supreme Court of Georgia of September 5, 2012 (Case NAS-581-549-2011).

BIBLIOGRAPHY:

1. Verulava, T., 2013. History of insurance. Tbilisi. published by Ilia state university. (In Georgian)
2. A. Martin, E., 2001. Oxford dictionary of law. Fifth edition. Published by. oxford university. Pg. 256. (In English)
3. Vashakidze, G., 2010. Complicated liability system of civil code. Tbilisi. published by “GIZ”. (In Georgian)
4. Amiranashvili, G., 2011. Vulnerability to the right of subrogation. Student law journal. (In English)
5. Ciskadze, M., 2001. Comments of civil code. Published by “samartali”. (In English)
6. Iremashvili, Q., 2016. Criteria for the legal ratio of the parties in insurance relations. Tbilisi. published by tbilisi state university. (In English)
7. Dolden, E., Richardson, D., 2015. Practical and substantive aspects of subrogation. Published by Dolden wallace folick (LLP). (In English)
8. Imnadze, Q., 2019. Seperation of subrogation from from regression compensation and cessio. Tbilisi. published by tbilisi state university. (In Georgian)
9. Motsonelidze, N., 2014. Separation of subrogation from regression and cessio. Tbilisi. law journal, N1. (In Georgian)
10. Robinson, A., 2006. Subrogation. (In English)
11. Meskhishvili, Q., 2020. Current issues of private law. Tbilisi. published by: “GIZ”. (In Georgian)
12. Motsonelidze, N., 2015. Subrogation as a satisfying the insurance’s claim. Tbilisi. published by tbilisi state university. (In Georgian)
13. Rusiashvili, G., Sirdadze, L., Ekaterine, D., 2019. Law of things (a collection of casus). Tbilisi. published by “GIZ”. (In Georgian)
14. Rusiashvili, G., 2020. A perfom proposal for the law of unjust enrichment. Tbilisi. published by “GIZ”. (In Georgian)
15. Kozubovska, D., 2010. Subrogation in insurance: theoretical and practical aspects. Vilnius. (In English)
16. Iremashvili, Q., 2016. Comments of civil code. [24.04.2020]. Article 832. Tbilisi. www.gccc.ge (In Georgian)
17. Proprietary effects of the assignment of claims (The impact of future regulation in the land registry). 2019. General assembly. Brussels. (In English)
18. Zoidze B., 2002. Georgian things of law. Tbilisi. published by “scient”. (In Georgian)
19. Akhvlediani, Z., 1999. Comments of civil code (book 2). Tbilisi. published by “scient”. (In Georgian)
20. Shotadze T., 2014. LAW OF THINGS. Tbilisi. published by “meridiani”. (In Georgian)
21. Totladze, L., 2018. Comments of civil code (book 2). Tbilisi. published by “GIZ”. (In Georgian)
22. Darjania, T., 2012. Secured cessio and debtor’s guarantee. Student law journal. Tbilisi. published by “GIZ”. (In Georgian)
23. Chanturia L., 2012. LAW OF CREDIT. Tbilisi. published by “samartali”. (In Georgian)
24. Kropholer I., 2014. CIVIL CODE OF GERMAN. Tbilisi. published by “GIZ”. (In Georgian)
25. Chechelashvili, Z., 2008. Assignment of claims and assignment of debt. Tbilisi. published by tbilisi state university. (In Georgian)
26. Chachanidze, E., (Redactor)., Darjania, T., (Redactor). 2019. Civil code of german (BGB). Tbilisi. published by “GIZ”. (In Georgian)
27. Meskhishvili, Q., 2020. Current issues of private law. Tbilisi. published by: “GIZ”. (In Georgian)
28. Weinrib, E., 2005. Restoring restitution (book review). Puplished by Cambridge University. (In English)
29. Bichia, M., 2016. Statutory obligations. Tbilisi. published by “bona kauza”. Pg. 154. (In Georgian)
30. Shengelia, R., 2001. Comments of civil code. (book 4, tribe 2). Tbilisi. published by “samartali”. (In Georgian)
31. Amiranashvili, G., 2014. Claim for damages from a third party. Journal of bar association, N2. Tbilisi. published by “miniatura”. (In Georgian)
32. Akhvlediani, Z., 1999. Comments of civil code (book 2). Tbilisi. published by “samartali”. (In Georgian)
33. Zoidze B., 2002. Georgian things of law. Tbilisi. published by “scient”. (In Georgian)

Literatures:

1. Amiranashvili, G., 2011. Inadmissibility of the right of subrogation. Student Law Journal.
2. Amiranashvili, G., 2014. Claim for damages from a third party. Georgian Bar Association Magazine "Lawyer", N2. Tbilisi. Miniature Publishing House.
3. Akhvlediani, Z., 1999. Commentary on the Civil Code of Georgia (Book 2). Tbilisi. Law Publishing House.
4. Bichia, M., 2016. Legal Obligations. Tbilisi. Bona Causa Publishing House.
5. Darjania, T., 2012. Secured Cession and Debtor Guarantee. Student Law Journal. Tbilisi. Publisher "GIZ".

6. Vashakidze, G., 2010. Complicated Obligation System of the Civil Code. Tbilisi. GIZ Publishing House.
7. Verulava, T., 2013. History of Insurance. Tbilisi. Ilia State University Publishing House.
8. Zoidze, B., 2002. Georgian Commodity Law. Tbilisi. Science Publishing House.
9. Totladze, L., 2018. Commentary on the Civil Code (Book 2). Tbilisi. GIZ Publishing House.
10. Imnadze, K., 2019. Separation of subrogation from compensation and cession by regression. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House.
11. Iremashvili, K., 2016. Criteria of legal ratio of parties in insurance relations. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House.
12. Iremashvili, K., 2016. Commentary on the Civil Code. Article 799. Tbilisi.
13. Iremashvili, K., 2016. Commentary on the Civil Code. Article 832.
14. Kropholler, I., 2014. German Civil Code (Study Commentary). Tbilisi. GIZ Publishing House.
15. Meskhishvili, K., 2020. Current issues of private law. Tbilisi. GIZ Publishing House.
16. Motsonelidze, N., 2014. Separation of subrogation from regression and cession. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House. Journal of Law. N1.
17. Motsonelidze, N., 2015. Subrogation as a means of satisfying the insurer's claim. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House.
18. Rusiashvili, G., 2020. Reform proposal of the law of unjust enrichment. Tbilisi. GIZ Publishing House.
19. Rusiashvili, G., Sirdadze, L., Egnatashvili, D., 2019. Commodity law (collection of cases). Tbilisi. GIZ Publishing House.
20. Shengelia, R., 2001. Commentary on the Civil Code of Georgia (Book IV, Volume 2). Tbilisi. Law Publishing House.
21. Schnittger, H., Shatberashvili, L., Comments on the Civil Code. Article 976
22. Shotadze, T., 2014. Commodity Law. Tbilisi. Meridian Publishing House.
23. Chachanidze, E., (Editor)., Darzhania, T., (Editor)., 2019. German Civil Code (BGB). Tbilisi. GIZ Publishing House.
24. Tsiskaradze, M., 2001. Commentary on the Civil Code of Georgia (Book 2). Tbilisi. Law Publishing House.
25. Tsiskadze, M., 2001. Commentary on the Civil Code of Georgia. Publishing House "Law".
26. Chanturia, L., 2012. Credit Security Law. Tbilisi. Law Publishing House.
27. Chechelashvili, Z., 2008. Assignment of demand and transfer of debt. Tbilisi. Ivane Javakhishvili Tbilisi State University Publishing House.
28. A. Martin, E., 2001. Oxford dictionary of law. Fifth edition. Published by oxford university.
29. Dolden, E., Richardson, D., 2015. Practical and substantive aspects of subrogation. Published by Dolden wallace folick (LLP).
30. Insurance law and pracice. 2014. Published by: The institute of company secretaries of India.
31. Kozubovska, D., 2010. Subrogation in insurance: theoretical and practical aspects. Vilnius.
32. Long, R., Avalon, A., 2018. The doctrine of unjust enrichment. Published by long international.
33. Proprietary effects of the assignment of claims (The impact of future regulation in the land registry). 2019. General assembly. Brussels.
34. Robinson, A., 2006. Subrogation.
35. Stevens, R., When and why does unjustified enrichment justify the recognition of proprietary rights.
36. Weinrib, E., 2005. Restoring restitution (book review). Puplished by Cambridge University.

Normative materials:

1. Civil Code of Georgia [30.04.2020]. Available at https://matsne.gov.ge/
2. Commentary on the Civil Code. [30.04.2020]. Available at www.gccc.ge

Judicial Acts:

1. Decision of the Supreme Court of Georgia of 17 February 2012 (Case Nას-663-624-2011).
2. Decision of the Supreme Court of Georgia of September 5, 2012 (Case Nას-581-549-2011).
3. Decision of the Supreme Court of Georgia of April 15, 2016 (Case Nას-80-77-2016).
4. Decision of the Supreme Court of Georgia of December 4, 2019 (Case Nას-559-2019).
5. Decision of the Supreme Court of Georgia of October 19, 2010 (Case Nას-379-352-2010).
6. Decision of the Supreme Court of Georgia of December 20, 2019 (Case Nას-1021-2019).
7. Decision of the Supreme Court of Georgia of March 22, 2019 (Case Nას-1298-2018).
8. Decision of the Supreme Court of Georgia of June 22, 2016 (Case NAS-380-364-2016).

სუბროგაციის შედარება ცესიასთან და რეგრესთან

გიორგი ქუმსიაშვილი
ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის მაგისტრანტი,
იურიდიული კომპანია „მართალი"-ს იურისტი

ქეთევან ჩხაიძე
ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის მაგისტრანტი,
„სეიფთი ქონსალთინგ სერვისიზ"-ს იურისტი

საკვანძო სიტყვები: დაზღვევა, შედარება, პრობლემატიკა

შესავალი

დროის მსვლელობასთან ერთად იზრდება დაზღვევის სამართლის გამოყენებაც. ყოველდღიურ ურთიერთობებში სადაზღვევო ურთიერთობების წარმოშობის სულ უფრო მზარდი ტენდეცია შეინიშნება. სწორედ ამიტომ, მნიშვნელოვანია გავიაზროთ სადაზღვევო სამართლის არსი. იგი მჭიდროდ არის დაკავშირებული ეკონომიკურ და სოციალურ ურთიერთობებთან. აღნიშნული სფეროს განვითარება და გამოყენების ზრდადობა პრაქტიკის მრავალფეროვნებასაც უწყობს ხელს, რაც თავის მხრივ, დაგვანახებს კანონმდებლობაში არსებულ ხარვეზებს. დაზღვევის სამართალში განსაკუთრებით ნათლად იკვეთება ეკონომიკური პრინციპები, რაც საზოგადოების მდგომარეობაზეც აისახება.

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში მოცემულია სუბროგაციის დოქტრინა, თუმცა აღნიშნული ტერმინი არ გამოიყენება. კანონმდებელი ურთიერთობის მოიხსენიებს, როგორც ზიანის მოთხოვნის უფლებას მესამე პირისაგან, რაც, თავის მხრივ, პრობლემას წარმოადგენს. სამოქალაქო კოდექსში, ასევე, მოცემულია მსგავსი შინაარსის ისეთი ინსტიტუტები, როგორებიცაა რეგრესი და ცესია. აღნიშნულ შემთხვევებშიც ტერმინები, რომლებიც ურთიერთობას უფრო ნათელს გახდიდა, არ გამოიყენება. ტერმინის არარსებობის პირობებში კი იზრდება მათი აღრევის რისკი. სწორედ ამიტომ, მნიშვნელოვანია თითოეული მათგანის დანიშნულების გააზრება. ეს აუცილებელია არა მარტო თეორიული განსხვავების დასანახად, არამედ პრაქტიკული თვალსაზრისითაც.

სუბროგაცია, ცესია და რეგრესი უკუმოთხოვნის საშუალებებს წარმოადგენენ. სამართლებრივ ურთიერთობებში კი გვყავს სამი მხარე, რომელთაც განსაზღვრული უფლება-მოვალეობები გააჩნიათ. სასამართლო გადაწყვეტილებებშიც აისახა ურთიერთობათა განსხვავების აუცილებლობა. პირველად 2012 წელს უზენაესმა სასამართლომ გამოიყენა ტერმინი „სუბროგაცია". მან ასევე მიჯნა გაავლო სუბროგაციის დოქტრინასა და რეგრესს შორის. ამ მხრივ, მნიშვნელოვანია განსხვავებების კვალდაკვალ ყურადღება გავამახვილოთ სამართლებრივი ურთიერთობების შედეგებზე, სადაც განსაკუთრებით დიდი პრაქტიკული დანიშნულება გააჩნია ხანდაზმულობის ვადების გამოთვლას.

მიუხედავად იმისა, რომ იურიდიულ ლიტერატურასა და პრაქტიკაში განხილულ იქნა სუბროგაციის, რეგრესისა და ცესიის საერთო და განმასხვავებელი ნიშნები, პრობლემა მაინც ვერ აღმოიფხვრა და დღესაც აქტუალურია ურთიერთობების აღრევის საფრთხე.

წინამდებარე კვლევის მიზანია, მკაფიოდ გავმიჯნოთ ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობები. ამისათვის მნიშვნელოვანია დავახასიათოთ თითოეული ინსიტიტუტი მათი სპეციფიკის გათვალისწინებით, რათა ნათელი გახდეს ურთიერთობის შინაარსი. ამასთან ერთად კი, მნიშვნელოვანია განვიხილოთ როგორც მათი მსგავსი ნიშან-თვი-

სებები, ასევე, განმასხვავებელი ფაქტორები, რომლებიც აუცილებელია როგორც თეორიული, ასევე პრაქტიკული თვალსაზრისით, ვინაიდან იგი განსხვავებულ სამართლებრივ შედეგებს იწვევს.

დაზღვევის სამართლის ცნება

დაზღვევის სამართალი უხსოვარი დროიდან იღებს სათავეს და იგი მაშინ ჩამოყალიბდა, როდესაც სახელმწიფოებრიობის ნიშნები და ცივილიზაცია გაჩნდა.[1] დაზღვევის ხელშეკრულებით მზღვეველი იღებს ვალდებულებას, სადაზღვევო შემთხვევის რეალიზაციის შემთხვევაში დამზღვევს აუნაზღაუროს მიყენებული ზიანი.[2] ზიანი შეიძლება იყოს არაქონებრივი და ქონებრივი ინტერესების ხელყოფით გამოწვეული, რომელიც შეიძლება ექვემდებარებოდეს ანაზღაურებას.[3] დაზღვევის ხელშეკრულების მეშვეობით, დამზღვევი მოსალოდნელი მავნე ფაქტორებისგან მაქსიმალურ პრევენციას ახდენს.[4] სამართლის დოქტრინაში დაზღვევის ხელშეკრულებას ზიანის ანაზღაურების უზრუნველყოფის ღონისძიებადაც მოიხსენიებენ.[5] დაზღვევის ხელშეკრულება შეიძლება იყოს სხვადასხვა სახის (ქონების, პირადი, სამოქალაქო პასუხისმგებლობის), თუმცა, თითოეულს პირვანდელი მდგომარეობის აღდგენის მიზანი გააჩნია.[6] მისი მეშვეობით დამზღვევი მიყენებულ ზიანს დროის მოკლე მონაკვეთში ინაზღაურებს, რითიც თავს არიდებს სასამართლო პროცესების ხანგრძლივ პროცედურებს ზიანის მიმყენებლის წინააღმდეგ.[7]

სადაზღვევო ურთიერთობა სხვა ინსტიტუტებთან ერთად მოიცავს სუბროგაციასაც,[8] თუმცა სამოქალაქო კოდექსი მსგავს ტერმინს არ იცნობს,[9] რაც მიუთითებს ინსტიტუტის ხარვეზზე. „სუბროგაცია“ ერთი ადამიანის მეორეთი ჩანაცვლებას ნიშნავს,[10] რაშიც მისი ტრანსპორტირების ფუნქცია ვლინდება.[11] სუბროგაციის ინსტიტუტს მჭიდრო კავშირი აქვს ცესიასთან და რეგრესთან, რაც ხშირად ტერმინოლოგიურ აღრევასაც კი იწვევს ბევრ ადამიანში.[12] კანონისმიერი ცესიით მოთხოვნაზე უფლება შეიძლება წარმოიშვას კანონის ძალით (cessio legis),[13] ხოლო რეგრესის კონდიქციით უფლებამოსილ პირს წარმოეშობა შესაძლებლობა, სხვისი ვალდებულების შესრულების გამო, მას მოსთხოვოს გაწეული ხარჯების ანაზღაურება[14]. შესაბამისად, სირთულეს წარმოადგენს მათსა და სუბროგაციას შორის არსებული განსხვავებების დანახვა. მომდევნო თავებში სწორედ ხსენებულ ინსტიტუტებს განვიხილავთ და მათი გამიჯვნის სამართლებრივ და პრაქტიკულ პრობლემატიკას შემოგთავაზებთ.

---

1 ვერულავა, თ., 2013. დაზღვევის ისტორია. თბილისი. ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 2.

2 A. Martin, E., 2001. Oxford dictionary of law. Fifth edition. Published by. oxford university. p. 256.

3 ვაშაკიძე, გ., 2010. სამოქალაქო კოდექსის გართულებული ვალდებულებითი სისტემა. თბილისი. გამომცემლობა „GIZ". გვ. 193.

4 ამირანაშვილი, გ., 2011. სუბროგაციის უფლების დაუშვებლობა. სტუდენტური სამართლის ჟურნალი. გვ. 9. – ცისკაძე, მ., 2001. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი. გამომცემლობა „სამართალი". გვ. 106.

5 ირემაშვილი, ქ., 2016. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი. მუხლი 799. თბილისი. გვ. 2. [19.04.2020]. www.gccc.ge

6 ირემაშვილი, ქ., 2016. მხარეთა უფლებრივი თანაფარდობის კრიტერიუმები სადაზღვევო ურთიერთობებში. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 44.

7 Dolden, E., Richardson, D., 2015. Practical and substantive aspects of subrogation. Published by Dolden wallace folick (LLP). p. 11-12.

8 იმნაძე, ქ., 2019. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესის წესით ზიანის ანაზღაურებისა და ცესიისაგან. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 6.

9 მოწონელიძე, ნ., 2014. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესისა და ცესიისაგან. თბილისი. სამართლის ჟურნალი, N1. გვ. 158.

10 Robinson, A., 2006. Subrogation. p. 3.

11 მესხიშვილი, ქ., 2020. კერძო სამართლის აქტუალური საკითხები. თბილისი. გამომცემლობა „GIZ". გვ. 71.

12 მოწონელიძე, ნ., 2015. სუბროგაცია როგორც მზღვეველის მოთხოვნის დაკმაყოფილების საშუალება. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 120-121.

13 საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი. მუხლი 207. [19.04.2020]. www.matsne.gov.ge – რუსიაშვილი, გ., სირდაძე, ლ., ეგნატაშვილი, დ., 2019. სანივთო სამართალი (კაზუსების კრებული). თბილისი. გამომცემლობა „GIZ". გვ. 408.

14 რუსიაშვილი, გ., 2020. უსაფუძვლო გამდიდრების სამართლის სარეფორმო წინადადება. თბილისი. გამომცემლობა „GIZ". გვ. 90-91.

ტერმინი „სუბროგაცია“ თანამედროვე იურიდიულ ლიტერატურაში ჩანაცვლების მნიშვნელობით გამოიყენება.[15] იგი მოიცავს პროცესს, რომლის შედეგად მზღვეველს შეუძლია მესამე პირს მოსთხოვოს მისი ბრალის შედეგად დამზღვევისთვის მიყენებული ზიანის ანაზღაურება.[16] სუბროგაციის ინსტიტუტის არსებობა უცხო არ არის საქართველოს კანონმდებლობისთვის, თუმცა, აღნიშნული ურთიერთობის აღსაწერად ტერმინი „სუბროგაცია“ არ გამოიყენება,[17] რამაც გარკვეულ შემთხვევებში ბუნდოვნება შეიძლება წარმოშვას. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 832-ე მუხლით განსაზღვრული ურთიერთობა ცნობილია, როგორც ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა მესამე პირისაგან,[18] რომელიც თავისი შინაარსით სუბროგაციის ინსტიტუტს წარმოადგენს.[19] სუბროგაცია ემყარება ზიანის ანაზღაურების, თავდაპირველი მდგომარეობის აღდგენისა და მოგების მიღების აკრძალვის პრინციპებს.[20]

სუბროგაციის ინსტიტუტით დამზღვევს შეუძლია მიყენებული ზიანი აინაზღაუროს მზღვეველის მეშვეობით.[21] თავის მხრივ, მზღვეველს წარმოეშვება მოთხოვნის უფლება მესამე პირის მიმართ, მას შემდეგ, როცა იგი დამზღვევს აუნაზღაურებს ზიანს.[22]

საკასაციო სასამართლო თავის ერთ-ერთ გადაწყვეტილებაში, 832-ე მუხლით განსაზღვრული ურთიერთობისას, მოთხოვნის უფლების გადასვლას სუბროგაციის პრინციპით მოიხსენიებს და დასძენს, რომ მოთხოვნის დათმობის შედეგად კრედიტორთა ცვლილებისას არ იცვლება არსებული ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის არც შინაარსი და არც მოთხოვნა,[23] შედეგად, მზღვეველზე ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის ხანდაზმულობის ვადა ისეთი სახით გადადის, როგორიც იყო დამზღვევის მიმართ.

სუბროგაცია შეიძლება წარმოიშვას ხელშეკრულების ან კანონის საფუძველზე.[24] საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 832-ე მუხლი კანონისმიერი სუბროგააცის სახეს წარმოადგენს.[25] განსხვავებით საქართველოს სამოქალაქო კოდექსისაგან ტერმინი „სუბროგაცია“ გამოიყენება რუსეთის ფედერაციის სამოქალაქო კოდექსში.[26] ამერიკის შეერთებულ შტატებსა და დიდ ბრიტანეთში აღწერილია სუბროგაცია, როგორც უფლების ცვლილება, რომლის დროსაც ერთი მხარე ანაცვლებს მეორეს და ანიჭებს უფლებამოსილებას – მოითხოვოს ზიანი პასუხისმგებელი პირისაგან.[27]

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით, თუ დამზღვევის უფლება ზიანის ანაზღაურების თაობაზე ეხება მასთან ერთად მცხოვრებ ოჯახის წევრებს, მაშინ უფლების გადასვლა გამორიცხულია, როცა ოჯახის წევრმა ზიანი განზრახ გამოიწვია.[28] იურიდიულ ლიტერატურაში გამოთქმულია მოსაზრება, რომლის მიხედვითაც მუხლის დანაწესი შეი-

15 მოწონელიძე, ნ., 2015. სუბროგაცია როგორც მზღვეველის მოთხოვნის დაკმაყოფილების საშუალება. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 17.

16 A. Martin, E., 2001. Oxford dictionary of law. Fifth edition. Published by oxford university. p. 483.

17 მოწონელიძე, ნ., 2014. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესისა და ცესიისაგან. თბილისი. სამართლის ჟურნალი, N1, გვ 158.

18 საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი. მუხლი 832. [23.04.2020]. www.matsne.gov.ge

19 ამირანაშვილი, გ., 2011. სუბროგაციის უფლების დაუშვებლობა. სტუდენტური სამართლებრივი ჟურნალი. გვ. 20.

20 იმნაძე, ქ., 2019. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესის წესით ზიანის ანაზღაურებისა და ცესიისაგან. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 25.

21 ირემაშვილი, ქ., 2016. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი. [23.04.2020]. მუხლი 832. თბილისი. გვ. 1. www.gccc.ge

22 ამირანაშვილი, გ., 2011. სუბროგაციის უფლების დაუშვებლობა. სტუდენტური სამართლებრივი ჟურნალი. გვ. 21.

23 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2012 წლის 5 სექტემბრის გადაწყვეტილება (საქმე Nას-581-549-2011).

24 იმნაძე, ქ., 2019. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესის წესით ზიანის ანაზღაურებისა და ცესიისაგან. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 19.

25 მოწონელიძე, ნ., 2014. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესისა და ცესიისაგან. სამართლის ჟურნალი, N1, გვ. 178-179.

26 ამირანაშვილი, გ., 2011. სუბროგაციის უფლების დაუშვებლობა. სტუდენტური სამართლებრივი ჟურნალი. გვ. 20.

27 Kozubovska, D., 2010. Subrogation in insurance: theoretical and practical aspects. Vilnius. p. 16.

28 საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი. მუხლი 832. [24.04.2020]. www.matsne.gov.ge

ცავს ტექნიკურ ხარვეზს, გამორჩენილია სიტყვა „არ“ და იგი უნდა ჩამოყალიბდეს შემდეგი რედაქციით: *„როცა ოჯახის წევრმა ზიანი განზრახ არ გამოიწვია“.*[29] არსებული ხარვეზიანი რედაქცია არასწორი ინტერპრეტაციის გაკეთების საშუალებას იძლევა.

მიუხედავად არსებული ინსტიტუტის ხარვეზებისა, მნიშვნელოვანია სუბროგაციის დოქტრინის გააზრება, ვინაიდან სადაზღვევო ურთიერთობები მუდმივად ვითარდება. სწორედ ამიტომ, უნდა დავინახოთ მისი მსგავსება-განსხვავება სხვა ინსტიტუტებთან მიმართებით.

მოთხოვნის დათმობის ინსტიტუტი

მოთხოვნის დათმობის ხელშეკრულებით კრედიტორი მესამე პირს უთმობს თავის მოთხოვნას მოვალის მიმართებით.[30] თავდაპირველად, მოთხოვნის დათმობის ნამდვილობისთვის მოვალის თანხმობა იყო აუცილებელი,[31] თუმცა, მოგვიანებით, ცესია მისი თანხმობის გარეშეც გახდა შესაძლებელი.[32] მოთხოვნის დათმობა შესაძლოა ხელშეკრულებით ან კანონის საფუძველზე.[33] მოთხოვნის მფლობელსა (ცედენტი) და მესამე პირს (ცესიონერი) შორის დადებული ცესიის ხელშეკრულებით ხდება კრედიტორის ჩანაცვლება.[34] სუბროგაციისა და ცესიის საერთო ნიშანი სწორედ მოთხოვნის უფლების ერთი პირიდან მეორეზე გადაცემას წარმოადგენს, რის გამოც რთული და პრობლემატურია მათ შორის განსხვავების დანახვა.[35]

კანონისმიერი ცესიით ძველი კრედიტორის ჩანაცვლება ახალი კრედიტორით ხდება არა ხელშეკრულებით, არამედ კანონის ძალით (ibso jure).[36] *832-ე მუხლი მოთხოვნის დათმობის კანონისმიერ სახეს წარმოადგენს.*[37] იურიდიულ ლიტერატურაში კანონისმიერი ცესიის მაგალითად ხშირად შევხვდებით სუბროგაციას.[38] მიუხედავად ამისა, სუბროგაციით და არა კანონისმიერი ცესიით მზღვეველზე გადადის მოთხოვნის ის უფლება, რაც დამზღვევს გააჩნია პასუხისმგებელი პირის მიმართ.[39]

ცესია აბსტრაქტული და განკარგვითი გარიგებაა, რადგან კრედიტორის ჩანაცვლების შედეგად ცედენტის მოთხოვნის უფლება ცესიონერზე გადადის.[40] ზოგადი წესიდან გამონაკლისს წარმოადგენს იპოთეკის უფლების გადაცემა, რომელიც თავისი აქცესორული ბუნებიდან გამომდინარე, არ შეიძლება ძირითადი მოთხოვნის გარეშე გადაეცეს ახალ კრედიტორს.[41] შესაძლოა, განხორციელდეს უზრუნველყოფის მიზნით მოთხოვნის დათმობა, რასაც ქართული სასამართლო პრაქტიკა „უზრუნველყოფილი ცესიის“ ტერმინით მოიხსენიებს.[42] ეს ის შემთხვევაა, როცა ცესია ემსა-

29 ირემაშვილი, ქ., 2016. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი. [24.04.2020]. მუხლი 832. თბილისი. გვ. 1. www.gccc.ge

30 Proprietary effects of the assignment of claims (The impact of future regulation in the land registry). 2019. General assembly. Brussels. p. 4. https://www.elra.eu/wp-content/uploads/2019/06/Gabriel-Alonso-Colegio-de-Registradores-de-Espana-Draft-Regulation-on-law-applicable-to-the-third-party-effects-of-assignments-of-claims-The-Impact-for-Land-Registries-.pdf – საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2019 წლის 4 დეკემბრის გადაწყვეტილება (საქმე Nას-559-2019).

31 ზოიძე, ბ., 2002. ქართული სანივთო სამართალი. თბილისი. გამომცემლობა „მეცნიერება“. გვ. 190.

32 ახვლედიანი, ზ., 1999. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი (წიგნი 2). თბილისი. გამომცემლობა „სამართალი“. გვ. 140.

33 შოთაძე, თ., 2014. სანივთო სამართალი. თბილისი. გამომცემლობა „მერიდიანი“. გვ. 190.

34 თოთლაძე, ლ., 2018. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი (წიგნი 2). თბილისი. გამომცემლობა „GIZ“. გვ. 182-183.

35 მოწონელიძე, ნ., 2014. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესისა და ცესიისაგან. ივ. ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. სამართლის ჟურნალი. N1. გვ. 167.

36 Kozubovska, D., 2010. Subrogation in insurance: theoretical and practical aspects. Vilnius. p. 9-10.

37 ირემაშვილი, ქ., 2016. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი. მუხლი 832. თბილისი. გვ. 2. [20.04.2020]. www.gccc.ge

38 დარჯანია, თ., 2012. უზრუნველყოფილი ცესია და მოვალის გარანტია. სტუდენტური სამართლის ჟურნალი. თბილისი. გამომცემელი „GIZ“. გვ. 68.

39 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2012 წლის 5 სექტემბრის გადაწყვეტილება (საქმე Nას-581-549-2011)

40 იმნაძე, ქ., 2019. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესის წესით ზიანის ანაზღაურებისა და ცესიისაგან. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 49.

41 ჭანტურია, ლ., 2012. კრედიტის უზრუნველყოფის სამართალი. თბილისი. გამომცემლობა „სამართალი“. გვ. 95 – A. Martin, E., 2001. Oxford dictionary of law. Fifth edition. Published by oxford university. p. 401.

42 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2010

ხურება ვალდებულების შესრულების უზრუნველყოფის მიზანს.[43]

საქართველოში არსებული რეგულაციებისგან სრულიად განსხვავებულ მოდელს ვხვდებით საფრანგეთში, რადგან მათთვის უცხოა ვალდებულების გადაცემის ცნება და ცესია განიხილება სახელშეკრულებო სამართლის სფეროდ, რაზეც ხელშეკრულებით შეთანხმებაა საჭირო.[44] საფრანგეთისგან განსხვავებით, გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი იცნობს მოთხოვნის დათმობის ინსტიტუტს და ცედენტიდან ცესიონერზე მოთხოვნის გადასვლის შესაძლებლობას,[45] ისევე, როგორც ეს საქართველოშია.

სახელშეკრულებო ცესიისგან განსხვავებით კანონისმიერი ცესიისთვის დამახასიათებელია მოთხოვნის გადასვლა არა სრულად, არამედ მხოლოდ იმ ნაწილში (იმ მოცულობით), რა ნაწილშიც (რა მოცულობითაც) პირი კრედიტორის წინაშე ვალდებულებას ასრულებს.[46] მოთხოვნის უფლების კანონის საფუძველზე წარმოშობის წინაპირობაა კანონის არსებობა, რომელიც მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველს იძლევა (cessio legis).[47] კანონისმიერი ცესიის სამართლებრივი საფუძვლის არსებობა 832-ე მუხლში[48] ქართული სასამართლო პრაქტიკისთვის დამაბნეველი აღმოჩნდა, რადგან სუბროგაციის არსებობა სამოქალაქო კოდექსში დიდი ხნის განმავლობაში შეუმჩნეველი იყო.

წლის 19 ოქტომბრის გადაწყვეტილება (საქმე Nას-379-352-2010).

43 კროპჰოლერი, ი., 2014. გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი (სასწავლო კომენტარი). თბილისი. გამომცემლობა „GIZ". გვ, 277.

44 ჭეჭელაშვილი, ზ., 2008. მოთხოვნის დათმობა და ვალის გადაკისრება. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 25.

45 ჩაჩანიძე, ე. (რედაქტორი), დარჯანია, თ. (რედაქტორი), 2019. გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი (BGB). თბილისი. გამომცემლობა „GIZ". გვ. 102 – კროპჰოლერი, ი., 2014. გერმანიის სამოქალაქო კოდექსი (სასწავლო კომენტარი). თბილისი. გამომცემლობა „GIZ". გვ, 287.

46 მესხიშვილი, ქ., 2020. კერძო სამართლის აქტუალური საკითხები. თბილისი. გამომცემლობა „GIZ". გვ, 72.

47 შოთაძე, თ., 2014. სანივთო სამართალი. თბილისი. გამომცემლობა „მერიდიანი". გვ. 191.

48 საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი. მუხლი 832. [20.04.2020]. www.matsne.gov.ge

რეგრესის კონდიქცია

უსაფუძვლო გამდიდრება (legis actio per condictionem) სათავეს რომის სამართლიდან იღებს და მისი მთავარი დანიშნულება უსაფუძვლოდ გამდიდრებული პირის დავალდებულებაა, დაუბრუნოს უფლებამოსილ პირს უსაფუძვლოდ მიღებული.[49] აქედან გამომდინარე, პირი, რომელმაც სამართლებრივი საფუძვლის გარეშე მიიღო სიკეთე, ვალდებულია იგი უფლებამოსილ პირს დაუბრუნოს.[50] სუბიექტი უსაფუძვლოდ გამდიდრებულად ითვლება, თუ მან სამართლებრივი საფუძვლის გარეშე მიიღო ან დაზოგა რაიმე.[51] კონტინენტური სამართლის ქვეყნებისთვის უსაფუძვლო გამდიდრება განიხილება ვალდებულებითი სამართლის ნაწილად,[52] ისევე, როგორც ეს საქართველოშია. უსაფუძვლო გამდიდრების ნორმები სუბსიდიურ ხასიათს ატარებს, რის გამოც მათი გამოყენება მხოლოდ მაშინაა შესაძლებელი, თუ სხვა ნორმა არ არეგულირებს კონკრეტულ ურთიერთობას.[53]

პირის მიერ სხვისი ვალდებულების შესრულება რეგრესული მოთხოვნის უფლებას წარმოშობს.[54] იგი (Regressus) ლათინური

49 შნიტგერი, ჰ., შატბერაშვილი, ლ., სამოქალაქო კოდექსის კომენტარები. მუხლი 976. [23.04.2020]. www.gccc.ge

50 Weinrib, E., 2005. Restoring restitution (book review). Puplished by Cambridge University. p. 863-864. [23.04.2020]. https://pdfs.semanticscholar.org/0b93/fa39336cee697355c67a5b59b7830f6f76e3.pdf?_ga=2.157259070.445622018.1587650365-2139241803.1587650365 – შნიტგერი, ჰ., შატბერაშვილი, ლ., 2018. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარები. მუხლის 986. თბილისი. გვ. 2. [23.04.2020]. www.gccc.ge

51 Long, R., Avalon, A., 2018. The doctrine of unjust enrichment. Published by long international. [23.04.2020]. pg. 1. http://www.long-intl.com/articles/Long_Intl_The_Doctrine_of_Unjust_Enrichment.pdf

52 Stevens, R., When and why does unjustified enrichment justify the recognition of proprietary rights. [23.04.2020]. p. 919. http://www.bu.edu/law/journals-archive/bulr/documents/stevens.pdf

53 ბიჭია, მ., 2016. კანონისმიერი ვალდებულებითი ურთიერთობები. თბილისი. გამომცემლობა „ბონა კაუზა". გვ. 154 – საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2019 წლის 20 დეკემბრის გადაწყვეტილება (საქმე Nას-1021-2019).

54 შენგელია, რ., 2001. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი (წიგნი მეოთხე, ტომი 2). თბილისი. გამომცემლობა „სამართალი". გვ. 370.

სიტყვაა და გადახდილის უკუმოთხოვნას გულისხმობს,[55] თუმცა რეგრესს ვერ გამოვიყენებთ, თუ უკან დაბრუნება სხვა საშუალებით იქნება შესაძლებელი, მისი სუბსიდიური ხასიათიდან გამომდინარე.[56] მესამე პირის ვალდებულების შესრულება კონდიქციურ ვალდებულებას იმიტომ წარმოშობს, რომ მესამე პირის ქონების დაზოგვა ხდება სამართლებრივის საფუძვლის გარეშე.[57] რეგრესის კონდიქციის შესრულების ფარგლები მოიცავს უსაფუძვლოდ გამდიდრებული პირის მიერ მოთხოვნის ნომინალური ღირებულების გადახდას.[58] რეგრესული ვალდებულება ძირითადი ვალდებულების შესრულების შემდეგ წარმოიშობა, რომელსაც უფლებამოსილი პირი მოვალის ნაცვლად ასრულებს.[59] რეგრესის კონდიქცია შინაარსობრივად წააგავს სუბროგაციას,[60] რის გამოც ხშირად ხდება მათი აღრევა და განსხვავების დანახვა საკმაოდ რთულია. სუბროგაცია შეიძლება განხილულ იქნეს, როგორც უსაფუძვლო გამდიდრების თავიდან აცილების საშუალება,[61] რადგან ვალდებული პირი (რომლის ქმედებამაც გამოიწვია ზიანი) გათავისუფლდებოდა ზიანის ანაზღაურებისგან და ამით უსაფუძვლოდ დაზოგავდა სამართლებრივ სიკეთეს.

სუბროგაციისა და ცესიის შედარებითი ანალიზი

სუბროგაციისა და ცესიის ინსტიტუტები ეხება კრედიტორის მოთხოვნის უფლების გადასვლას მესამე პირზე, რის გამოც, მათ შორის არსებული განსხვავებების მიუხედავად, ხშირად ურთიერთობების აღრევა ხდება.[62] სუბროგაციისას მოთხოვნა კანონის ძალით გადადის ახალ კრედიტორზე.[63] ცესიის დროს კი კრედიტორის ცვლილება გარიგების საფუძველზე ხდება.[64] სწორედ სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის საფუძველი არის ერთ-ერთი მთავარი განსხვავება აღნიშნულ ინსტიტუტებს შორის.[65] საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში ვხვდებით კანონისმიერი ცესიის მაგალითებსაც, რომლებიც იურიდიულ ლიტერატურაში სუბროგაციასთან არის გაიგივებული.[66] საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 207-ე მუხლი კანონისმიერ ცესიაზე მიგვითითებს.[67] სამოქალაქო კოდექსში კი კანონისმიერი ცესიის (Cesio legis) არაერთი მაგალითია მოცემული, მათ შორის არის 372-ე მუხლით განსაზღვრული მოთხოვნის დათმობის ინსტიტუტი.[68] კანონისმიერი ცესიის არსებობა კი სუბროგაციისგან მის გამიჯვნას ართულებს.

ცესია აბსტრაქტული გარიგების სახეს წარმოადგენს, რომლის მიხედვითაც

55 იმნაძე, ქ., სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესის წესით ზიანის ანაზღაურებისა და ცესიისაგან. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 31.

56 რუსიაშვილი, გ., 2020. უსაფუძვლო გამდიდრების სამართლის სარეფორმო წინადადება. თბილისი. გამომცემლობა „GIZ". გვ. 90.

57 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2019 წლის 22 მარტის გადაწყვეტილება (საქმე Nას-1298-2018)

58 რუსიაშვილი, გ., 2020. უსაფუძვლო გამდიდრების სამართლის სარეფორმო წინადადება. თბილისი. გამომცემლობა „GIZ". გვ. 94.

59 მოწონელიძე, ნ., 2015. სუბროგაცია როგორც მზღვეველის მოთხოვნის დაკმაყოფილების საშუალება. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 122-123.

60 Kozubovska, D., 2010. Subrogation in insurance: theoretical and practical aspects. Vilnius. Published by Mykolas romeris university. p. 22-23.

61 ამირანაშვილი, გ., 2014. ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა მესამე პირისგან. საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის ჟურნალი „ადვოკატი", N2. თბილისი. გამომცემლობა „მინიატურა". გვ. 68.

62 მოწონელიძე, ნ., 2015. სუბროგაცია, როგორც მზღვეველის მოთხოვნის დამაყოფილების საშუალება. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, გვ. 130.

63 ირემაშვილი, ქ., 2016. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი. მუხლი 832. თბილისი. გვ. 2. [28.04.2020]. www.gccc.ge

64 ახვლედიანი, ზ., 1999. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი (წიგნი 2). თბილისი. სამართალი, გვ. 140.

65 ამირანაშვილი, გ., 2011. სუბროგაციის უფლების დაუშვებლობა. სტუდენტური სამართლებრივი ჟურნალი. გვ. 21 – საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2016 წლის 22 ივნისის გადაწყვეტილება (საქმე Nას-380-364-2016)

66 მესხიშვილი, ქ., 2020. კერძო სამართლის აქტუალური საკითხები. თბილისი. გამომცემლობა „GIZ". გვ. 71-72.

67 საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი. მუხლი 207. [29.04.2020]. www.matsne.gov.ge

68 თოთლაძე, ლ., 2018. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი (წიგნი 2). თბილისი. გამომცემლობა „GIZ". გვ. 197.

მოთხოვნის დათმობა არ არის დამოკიდებული სამართლებრივი საფუძვლის – კაუზის ნამდვილობაზე.[69] მოთხოვნის დათმობისას ვხვდებით აბსტრაქციის პრინციპს, რომლის მიხედვითაც, შესაძლებელია მთავარი ხელშეკრულება იყოს ბათილი, თუმცა იგი გავლენას ვერ მოახდენს უფლების დათმობის ნამდვილობაზე.[70] სუბროგაციის დროს კი კაუზის ნამდვილობა განმსაზღვრელია არსებული ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის ნამდვილობისათვის, რაც კიდევ ერთ მთავარ განმასხვავებელ ნიშანს წარმოადგენს.[71]

საქართველოს კანონმდებლობით აღნიშნული სამართლებრივი ურთიერთობების აღსაწერად ტერმინები „სუბროგაცია" და „ცესია" არ გამოიყენება.[72] სწორედ ამიტომ, მიუხედავად აღნიშნული განსხვავებისა, ტერმინთა არარსებობის პირობებში იზრდება ურთიერთობათა აღრევის რისკი.

ცესიის დროს კრედიტორთა ცვლილებისას ხდება უფლებამოსილების მთლიანი გადაცემა, რა დროსაც ძველი კრედიტორი გადის ვალდებულებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობიდან.[73] საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 827-ე მუხლით კი განსაზღვრულია შემცირებული და არასრული დაზღვევის შესაძლებლობა.[74] სუბროგაციაში მოთხოვნის დათმობისას ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობიდან ძველი კრედიტორის (დამზღვევის) გასვლამ შესაძლოა წარმოქმნას პრობლემა, თუ დამზღვევმა სრულად ვერ დაიკმაყოფილა თავისი მოთხოვნა.[75] იგი ვერ შეძლებს იმ თანხის მიღებას, რომელიც მას რეალურად უნდა მიეღო. სწორედ ამ ასპექტშიც იკვეთება აღნიშნული სამართლებრივი ურთიერთობების (სუბროგაციისა და ცესიის) განსხვავებული ბუნება.

სუბროგაციისა და ცესიის შინაარსი მოთხოვნის უფლების გადაცემით განისაზღვრება, რის გამოც არსებული ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობები იურიდიულ ლიტერატურასა და პრაქტიკაში ხშირად იდენტურ ურთიერთობებად მოიაზრება.[76] მოყვანილი მაგალითები კი ცხადყოფს, რომ სუბროციისა და რეგრესის ინსტიტუტებს რეალურად განსხვავებული სამართლებრივი ბუნება გააჩნიათ და მნიშვნელოვანია გავიაზროთ მათი სპეციფიკა.

სუბროგაციისა და რეგრესის შედარებითი ანალიზი

სამოქალაქო კოდექსის 832-ე მუხლი სუბროგაციის ურთიერთობას აღწერს.[77] იგი, ისევე როგორც რეგრესის კონდიქცია, სამი სუბიექტის ურთიერთობას მოიცავს,[78] რის გამოც ძალიან ჰგვანან ერთმანეთს და დიდი ხნის განმავლობაში განსხვავების დანახვა შეუძლებელიც კი იყო. ორივე შემთხვევაში მოვალე თავისუფლდება თავდაპირველი კრედიტორის მიმართ ვალდებულების შესრულებისგან და ამ უკანასკნელს სხვა კრედიტორი ანაცვლებს.[79] სამოქალაქო კოდექსის ორივე ინსტიტუტი წარმოადგენს მოვალის უსაფუძვლოდ გამდიდრების პრევენციას.[80] სუბროგაციის მეშვეობით მზღვეველს მხოლოდ მაშინ

69 ჭეჭელაშვილი, ზ., 2008. მოთხოვნის დათმობა და ვალის გადაკისრება. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 40.

70 ზოიძე, ბ., 2002. ქართული სანივთო სამართალი. თბილისი. გამომცემლობა „მეცნიერება". გვ. 193.

71 იმნაძე, ქ., 2019. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესის წესით ზიანის ანაზღაურებისა და ცესიისაგან. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 51.

72 მოწონელიძე, ნ., 2014. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესისა და ცესიისაგან. სამართლის ჟურნალი, N1, გვ. 166.

73 მოწონელიძე, ნ., 2015. სუბროგაცია, როგორც მზღვეველის მოთხოვნის დამაყოფილების საშუალება. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა, გვ. 135.

74 საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი. მუხლი 827. [29.04.2020]. www.matsne.gov.ge

75 მოწონელიძე, ნ., 2014. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესისა და ცესიისაგან. სამართლის ჟურნალი, N1, გვ. 172.

76 მესხიშვილი, ქ., 2020. კერძო სამართლის აქტუალური საკითხები. თბილისი. გამომცემლობა „GIZ". გვ. 71.

77 ცისკარაძე, მ., 2001. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი (წიგნი 2). თბილისი. გამომცემლობა „სამართალი". გვ. 153.

78 შნიტგერი, ჰ., შატბერაშვილი, ლ., სამოქალაქო კოდექსის კომენტარები. მუხლი 832. [29.04.2020]. www.gccc.ge

79 რუსიაშვილი, გ., 2020. უსაფუძვლო გამდიდრების სამართლის სარეფორმო წინადადება. თბილისი. გამომცემლობა „GIZ". გვ. 91.

80 ამირანაშვილი, გ., 2011. სუბროგაციის უფლების დაუშვებლობა. სტუდენტური სამართლის ჟურნალი. გვ. 20.

შეუძლია მოსთხოვოს მესამე პირს ზიანის ანაზღაურება, თუ დამზღვევს მესამე პირის მიმართ მოთხოვნის უფლება წარმოეშვება.[81]

ერთ-ერი ფუნდამენტური განმასხვავებელი ნიშანი სუბროგაციასა და რეგრესს შორის გახლავთ ის, რომ რეგრესის კონდიქცია ნაწარმოები და წარმოშობილია უკვე არსებული ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობიდან (სახეზე გვაქვს ორი ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობა), ხოლო სუბროგაცია დაფუძნებულია ერთ ვალდებულებით-სამართლებრივ ურთიერთობაზე.[82] მოცემულ შემთხვევაში საქმე გვაქვს არა რეგრესული მოთხოვნის უფლებასთან, არამედ დელიქტურ ვალდებულებაში კრედიტორის შეცვლასთან, ხოლო თვით ვალდებულების არსი უცვლელი რჩება.[83] რეგრესის კონდიქციის დროს კი წარმოიშობა ახალი ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობა.[84] გასათვალისწინებელია, რომ თუ დამზღვევი უარს იტყვის მესამე პირისგან ზიანის ანაზღაურებაზე, მაშინ მზღვეველიც თავისუფლდება ანაზღაურების ვალდებულებისაგან.[85] საქართველოს უზენაესი სასამართლო მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ სუბროგაციისას დამზღვევის უფლება გადადის მზღვეველზე და ხდება მისი ჩანაცვლება, რა დროსაც აზრს მოკლებულია რეგრესის კონდიქციის გამოყენება.[86]

მოთხოვნის დათმობისას მოთხოვნის უფლების მქონე პირის ცვლილების მიუხედავად, ხანდაზმულობის ვადები უცვლელი რჩება,[87] ხოლო სუბროგაციის დროს, რეგრესისგან განსხვავებით, გაგრძელდება ხანდაზმულობის ვადის დენა.[88] მოთხოვნის გადასვლის გზით, კრედიტორმა შეიძლება ნატურალური, აღუსრულებელი მოთხოვნა მიიღოს მოთხოვნის გადასვლის მომენტში მისი ხანდაზმულობის გამო,[89] რასაც ადგილი არ აქვს სუბროგაციის დროს. რეგრესის დროს დელიქტური ვალდებულების შემდეგ ახალი ვალდებულება წარმოიშობა, შესაბამისად ერთი ვალდებულების მეორეთი ჩანაცვლება ხდება, სუბროგაციისას კი – ვალდებულება უცვლელია.[90] ნიშანდობლივია, რომ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკის მიხედვით, სუბროგაციის ხანდაზმულობის ვადის გამოსათვლელად გამოიყენება ამავე კოდექსის 129-ე მუხლის მე-3 ნაწილის მიდგომა, რაც იმას ნიშნავს, რომ ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში სამსჯელოა ხანდაზმულობის ვადის გამოთვლა.[91] მაგალითად, სასამართლომ, გადაზიდვის ხელშეკრულებიდან გამომდინარე სუბროგაციაზე, გაავრცელა ხანდაზმულობის ერთწლიანი ვადა და განმარტა, რომ სამოქალაქო კოდექსის 699-ე მუხლით სპეციალური ვადა იყო განსაზღვრული და მას უნდა მინიჭებოდა უპირატესობა.[92]

საკითხის პრობლემატურობა კარგად ვლინდება იმ ფაქტში, რომ 2012 წლამდე ტერმინი „სუბროგაცია" არ არსებობდა და მისი მნიშვნელობა უცხო იყო. მისი გამოვლენის შე-

---

81 Insurance law and pracice. 2014. Published by: The institute of company secretaries of India. p. 18. www.icsi.edu

82 მოწონელიძე, ნ., 2015. სუბროგაცია როგორ მზღვეველის მოთხოვნის დაკმაყოფილების საშუალება. თბილისი. ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 122-123.

83 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2012 წლის 17 თებერვლის გადაწყვეტილება (საქმე Nას-663-624-2011).

84 მოწონელიძე, ნ., 2014. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესისა და ცესიისაგან. სამართლის ჟურნალი, N1, გვ. 161.

85 ირემაშვილი, ქ., 2016. სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი. მუხლი 832. თბილისი. გვ. 5. [29.04.2020]. www.gccc.ge

86 იმნაძე, ქ., 2019. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესის წესით ზიანის ანაზღაურებისა და ცესიისაგან. თბილისი. ივანე კავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 34 – საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2012 წლის 5 სექტემბრის გადაწყვეტილება (საქმე Nას-581-549-2011).

87 საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2016 წლის 15 აპრილის გადაწყვეტილება (საქმე Nას-80-77-2016)

88 მოწონელიძე, ნ., 2014. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესისა და ცესიისაგან. სამართლის ჟურნალი, N1, გვ. 163 – საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2012 წლის 5 სექტემბრის გადაწყვეტილება (საქმის Nას-581-549-2011).

89 მესხიშვილი, ქ., 2020. კერძო სამართლის აქტუალური საკითხები. თბილისი. გამომცემლობა "GIZ". გვ. 70.

90 ამირანაშვილი, გ., 2011. სუბროგაციის უფლების დაუშვებლობა. სტუდენტური სამართლის ჟურნალი. გვ. 21.

91 იმნაძე, ქ., 2019. სუბროგაციის გამიჯვნა რეგრესის წესით ზიანის ანაზღაურებისა და ცესიისაგან. თბილისი. ივანე კავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის გამომცემლობა. გვ. 40-41.

92 საქართველოს უზენაესი სასამართლო 2012 წლის 5 სექტემბრის გადაწყვეტილება (საქმე Nას-581-549-2011)

მდეგ კი ნათლად წარმოჩინდა სამოქალაქო კოდექსის ინსტიტუტებს შორის (სუბროგაცია, ცესია, რეგრესი) განსხვავება და მათ შორის არსებული განსხვავებული სამართლებრივი შედეგები.

დასკვნა

კვლევა მიზნად ისახავდა სუბროგაციის, რეგრესისა და ცესიის ერთმანეთისაგან გამიჯვნას. თავდაპირველად მიმოვიხილეთ თითოეული ინსტიტუტის მახასიათებლები. გამოვყავით საერთო ნიშნები, რომლებიც აღრევის საშიშროების წინაშე გვაყენებს. უპირველესად, მნიშვნელოვანია აღვნიშნოთ, რომ სამივე სამართლებრივი ურთიერთობა უკუმოთხოვნის სახეს წარმოადგენს. თითოეული ურთიერთობისას არსებობს სამი მხარე, რომელთა უფლებამოსულებებიც ურთიერთობის შინაარსს ქმნის. სამოქალაქო კოდექსით ტერმინები „სუბროგაცია“, „ცესია“, „რეგრესი“ არ გამოიყენება. იურიდიულ ლიტერატურაში თუ სასამართლო პრაქტიკაში შეინიშნება მოცემული სამართლებრივი ურთერთობების დახასიათება და განმასხვავებელი ნიშნების გამოყოფა, რომლებზეც სტატიაში ვისაუბრეთ.

პირველად ტერმინი „სუბროგაცია“ სასამართლომ 2012 წლის გადაწყვეტილებაში გამოიყენა. ასევე, გადაწყვეტილებასა თუ იურიდიულ ლიტერატურაში ყურადღება გამახვილებულია ცესიისა და სუბროგაციის წარმოშობის საფუძვლებზე. სამოქალაქო კოდექსის 832-ე მუხლით განსაზღვრული ურთიერთობა კანონის ძალით წარმოიშობა, ხოლო ცესიის შემთხვევაში სამართლებრივი საფუძველი გარიგებაა. თუმცა სამოქალაქო კოდექსში კანონისმიერი ცესიის მაგალითებსაც ვხვდებით, რაც ართულებს მათ შორის განსხვავების დანახვას. კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი განსხვავება სუბროგაციასა და ცესიას შორის არის კაუზის გავლენა ვალდებულებით სამართლებრივ გარიგებაზე, რომელთან დაკავშირებითაც სტატიაში გავამახვილეთ ყურადღება.

სუბროგაციასა და რეგრესს შორის განსხვავებაზე უზენაესმა სასამართლომ განმარტა, რომ სუბროგაციისას არსებობს ერთი ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობა, ხოლო რეგრესისას – ორი ვალდებულებით-სამართლებრივი გარიგება. ეს კი, თავის მხრივ, გავლენას ახდენს ხანდაზმულობის ვადის გამოთვლაზე, რომელიც კვლევის დროს იქნა განხილული.

შესაბამისად, ერთი შეხედვით, არსებობს სამი სამართლებრივი ინსტიტუტი, რომლებსაც აქვთ საერთო ნიშნები, რის გამოც დღესაც ხშირად ხდება მათი შინაარსობრივი აღრევა და სტატიის მიზანს წარმოადგენდა მოცემული ინსტიტუტებს შორის განსხვავების წარმოჩენა.